

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ

Планування та забудова міст, селищ
і функціональних територій

**КЛАДОВИЩА, КРЕМАТОРІЇ ТА КОЛУМБАРІЇ.
НОРМИ ПРОЕКТУВАННЯ**

ДБН Б 2.2-1:2008

Видання офіційне

Київ
Мінрегіонбуд України
2008

ПЕРЕДМОВА

1 РОЗРОБЛЕНО:

ЗАТ "Український науково-дослідний інститут прогресивних технологій у комунальному господарстві"
(УкркомунНДПрогрес)

РОЗРОБНИКИ:

С. Абрамович; І. Бондар; Л. Карбаньова; І. Мартинова; Ю. Марченко, канд. техн. наук (керівник розробки); **А. Тітов**

2 ЗАТВЕРДЖЕНО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ:

наказ Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 26 січня 2008 р. № 44

3 УВЕДЕНО ВПЕРШЕ

**Право власності на цей документ належить державі.
Цей документ не може бути повністю чи частково відтворений,
тиражований і розповсюджений як офіційне видання без дозволу
Міністерства регіонального розвитку та будівництва України.**

© Мінрегіонбуд України, 2008

Офіційний видавець нормативних документів у галузі будівництва
і промисловості будівельних матеріалів Мінрегіонбуду України
ДП "Укрархбудінформ"

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ

Кладовища, крематорії та колумбарії. Норми проектування

Кладбища, крематории и колумбарии. Нормы проектирования

Cemeteries, Crematoriums and Columbariums. Designed Standards

Чинні від **2008-07-01**

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

1.1 Ці Норми поширюються на проектування кладовищ, крематоріїв і колумбаріїв з метою їх нового будівництва, розширення і реконструкції, а також у випадку, коли це допускається законодавством, – зміни призначення або ліквідації, включаючи випадки переносу цих об'єктів на нове місце.

1.2 Ці Норми застосовують для меморіальних споруд, якщо в їх складі передбачені поховання останків, урн із прахом, інші види поховань.

1.3 Ці норми встановлюють основні положення і вимоги до складу і площ приміщень кладовищ, крематоріїв і колумбаріїв, об'ємно-планувальних рішень і інженерного устаткування.

1.4 Ці Норми є обов'язковими для застосування органами державного управління, контролю і нагляду, замовниками (інвесторами), проектними організаціями, підрядниками, іншими юридичними і фізичними особами – суб'єктами господарської діяльності у галузі будівництва.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

У цих нормах є посилання на такі нормативні документи:

Земельний кодекс України від 25.10.2001 №2768-III

Закон України "Про поховання та похоронну справу" від 10.07.03 №1102 – IV

Закон України "Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України" від 24.03.99 № 550-XIV

ДСТУ 4499-1:2005 Системи кабельних трубопроводів. Частина 1. Загальні вимоги та методи випробувань (ІЕС 61084-1:1991, NEO)

ДСТУ 4549-1:2006 Системи кабельних трубопроводів. Частина 1. Загальні вимоги та методи випробувань (ІЕС 61386-1:1996, MOI)

ДБН [360-92360-92**](#) Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень

ДБН А 2.2-3-2004 Проектування. Склад, порядок розроблення, погодження та затвердження проектної документації для будівництва

ДБН [Б.2.4-1-94](#) Містобудування. Планування і забудова сільських поселень

ДБН [В.1.1-7-2002](#) Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва

ДБН [В.2.2-9-99](#) Будинки і споруди. Громадські будинки і споруди. Основні положення

ДБН [В.2.2-17:2006](#) Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення

ДБН [В.2.3-5-2001](#) Споруди транспорту. Вулиці та дороги населених пунктів

ДБН [В.2.5-13-98](#)[В.2.5-13-98*](#) Інженерне обладнання будинків і споруд. Пожежна автоматика будинків і споруд

ДБН В.2.5-15:2007 Інженерне обладнання будинків і споруд. Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів

ДБН [В.2.5-20-2001](#) Інженерне обладнання будинків і споруд. Газопостачання

ДБН [В.2.5-28-2006](#) Інженерне обладнання будинків і споруд. Природне та штучне освітлення

ДСП № [173-96](#) Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів

ДСанПіН № 383-96 Вода питна. Гігієнічні вимоги до якості води централізованого господарсько-питного водопостачання

ДСанПіН [2.2.2.028-99](#) Гігієнічні вимоги щодо облаштування і утримання кладовищ в населених пунктах України

СНиП II-12-77 Защита от шума (Захист від шуму)

СНиП [II-35-76](#) Котельные установки (Котельні установки)

СНиП [II-89-80](#) Генеральные планы промышленных предприятий (Генеральні плани промислових підприємств)

СНиП [2.03.13-88](#) Полы (Підлоги)

СНиП [2.04.01-85](#) Внутренний водопровод и канализация зданий (Внутрішній водопровід і каналізація будинків)

СНиП [2.04.02-84](#) Водоснабжение. Наружные сети и сооружения (Водопостачання. Зовнішні мережі і споруди)

СНиП [2.04.03-85](#) Канализация. Наружные сети и сооружения (Каналізація. Зовнішні мережі і споруди)

СНиП [2.04.05-91](#) Отопление, вентиляция и кондиционирование воздуха (Опалення, вентиляція і кондиціонування повітря)

СНиП [2.04.05-91](#) Отопление, вентиляция и кондиционирование (Опалення, вентиляція і кондиціонування)

СНиП [2.04.07-86](#) Тепловые сети (Теплові мережі)

СНиП [2.04.14-88*](#) Тепловая изоляция оборудования и трубопроводов (Теплова ізоляція обладнання та трубопроводів)

СНиП [2.09.02-85](#)[2.09.02-85*](#) Производственные здания (Виробничі будинки)

СНиП [2.09.04-87](#) Административные и бытовые здания (Адміністративні та побутові будинки)

СНиП [2.11.01-85](#)[2.11.01-85*](#) Складские здания (Складські будівлі)

СНиП [3.05.06-85](#) Электротехнические устройства (Електротехнічні пристрої)

СНиП [III-10-75](#) Благоустройство территорий (Благоустрій територій)

НАПБ [А.01.001-2004](#) Правила пожежної безпеки в Україні

НАПБ Б.07.005-86 (ОНТП 24-86) Определение категорий помещений и зданий по взрывопожарной и пожарной опасности (Визначення категорій приміщень та будинків за вибухопожежною та пожежною небезпекою)

НПАОП [40.1-1.32-01](#) Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок

3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

У цих Нормах використано терміни, установлені Законом України "Про поховання та похоронну справу": урна з прахом, кладовище, колумбарій, колумбарні ніші, крематорій.

Нижче подано терміни, додатково використані у цих нормах, та визначення позначених ними понять.

3.1 автомобільний катафалк (автокатафалк)

Спеціальний транспортний засіб, засвідчений технічним паспортом, для ритуальних процесій.

3.2 будівлі, призначені для проведення громадянських панахид

Споруди для проведення обрядів прощання – Будинки трауру, ритуальні майданчики тощо.

3.3 катафалк-візок

Транспортний засіб, використовуваний для установлення на ньому труни з тілом у залі прощання чи використовуваний для перевезення труни з тілом на кладовищі до місця поховання.

3.4 кремаційна піч

Особлива піч з супутнім устаткуванням для спалювання трупів з тілом померлих.

3.5 кремація

Спалювання трупів із тілом померлих.

3.6 кремуляторна

Приміщення, де розміщений кремулятор (кульовий млин) для здрібнювання останків після кремації.

3.7 меморіальні споруди

Архітектурні, скульптурні споруди, які не мають поховання та служать для увічнення пам'яті якої-небудь особи або визначної події.

3.8 постамент

Стаціонарне узвишшя в залі прощання для установлення на ньому труни під час обряду прощання.

3.9 прах

Кремовані останки (попіл).

3.10 сектор

Частина території кладовища, обмежена дорогами, для розміщення ділянок поховань, яка може бути виділена зоною зелених насаджень.

4 ПРОЕКТУВАННЯ КЛАДОВИЩ, КРЕМАТОРІЇВ ТА КОЛУМБАРІЇВ

4.1 Загальні положення

4.1.1 Проект кладовища, крематорію, колумбарію згідно з ДБН А 2.2-3 треба складати з таких розділів:

- вихідні дані для проектування;
- загальна пояснювальна записка;
- технологічний розділ: розрахунок площі [1], генеральний план з урахуванням черговості будівництва, режим експлуатації, розрахунок потреби в експлуатаційному персоналі, машинах і механізмах;
- генеральний план земельної ділянки: вертикальне планування, упорядкування, дороги;
- архітектурно-будівельний розділ;
- санітарно-технічний розділ;
- електротехнічний розділ;
- основні техніко-економічні показники;
- зведений кошторисний рахунок вартості будівництва;
- оцінка впливів на навколишнє середовище (ОВНС);
- санітарно-захисна зона;

4.1.2 Архітектурно-ландшафтне рішення кладовищ, крематоріїв і колумбаріїв треба виконувати відповідно до генеральних планів забудови населених пунктів і іншої містобудівної документації з дотриманням обов'язкових містобудівних, екологічних вимог і вимог санітарного законодавства.

4.1.3 Вибір земельної ділянки для розміщення кладовища, крематорію та колумбарію треба проводити згідно зі ст. 151 Земельного кодексу України, чинного екологічного і санітарного законодавства, законодавства у сфері охорони культурної спадщини та ДБН 360.

4.2 Планувальне рішення території кладовища

4.2.1 Для проектування кладовища потрібно мати план всієї земельної ділянки та план ділянки господарської зони в масштабі 1:500. Ситуаційний план складають у масштабі 1:5000 для кладовищ традиційного поховання; 1:25000 – для колумбаріїв та кладовищ змішаного типу з розміщеними на їх території крематоріями

4.2.2 Проектом будівництва треба передбачати функціональні зони:

- санітарно-захисну;
- вхідну;
- адміністративну;
- господарську;
- поховань.

4.2.3 Адміністративну та господарську зони розташовують суміжно з вхідною зоною.

4.2.4 Колумбарії та крематорії, що розташовані на території кладовища, треба розміщувати на спеціально виділених ділянках зони поховань.

4.2.5 Колумбарні стіни, розташовані по периметру кладовища, можуть слугувати огорожею території кладовища.

4.2.6 Площа зони поховання повинна складати від 65 % до 70 % загальної площі кладовища, загальна площа доріг, алей, споруд та будівель повинна бути не меншою ніж 15 % загальної площі кладовища, загальна площа захисної зеленої зони по периметру кладовища та зелених насаджень повинна складати від 15 % до 20 % загальної площі кладовища.

4.2.7 Перед входом на кладовище треба влаштувати стоянки автомобільного транспорту та зупинки міського пасажирського транспорту. Автостоянки та зупинки громадського транспорту треба розташовувати на відстані не більше ніж 150 м та не менше ніж 30 м від входу на кладовище. Проектування майданчика для стоянки автомобільного транспорту й зупинки міського пасажирського транспорту треба виконувати згідно з ДБН В.2.3-5 та ДБН В.2.5-15.

4.2.8 Територія кладовища має бути огороженою. Розміри і конструктивне рішення огорожі території кладовища треба передбачати проектом будівництва кладовища з урахуванням:

- огороження території кладовища треба виконувати зі збірного залізобетону, керамічних блоків, металевих чи інших конструкцій заввишки не менше ніж 1,6 м по всьому периметру кладовища;
- огороження території кладовища в сільських населених пунктах допускається влаштовувати у вигляді зеленої огорожі з деревних і чагарникових порід і ровом завглибшки від 60 см до 80 см, за можливості, зі земляним валом.

4.2.9 Дорожню мережу кладовищ треба проектувати згідно з ДБН 360 та ДБН В.2.3-5. Тип покриття і конструкції дорожніх мереж треба приймати, виходячи з транспортно-експлуатаційних вимог і категорій доріг з урахуванням інтенсивності руху транспортних засобів, кліматичних і ґрунтово-гідрологічних умов.

4.2.10 Дорожню мережу по всій території кладовища підрозділяють на категорії:

- центральна дорога;
- дороги між секторами зони поховань та до ритуальних будинків;
- дороги всередині секторів;
- пішохідні доріжки всередині секторів.

4.2.11 У вхідній зоні треба передбачати окремі центральний проїзд для автотранспорту та вхід-вихід для відвідувачів, площадку для зупинки автокатафалків і формування похоронних процесій, будинок охорони. В'їзд на територію кладовища з магістральних доріг з безперервним рухом заборонено.

4.2.12 Центральний проїзд повинен забезпечувати двосторонній рух. Уздовж центрального проїзду по обидва боки треба влаштовувати тротуари завширшки не менше ніж 1,5 м.

4.2.13 На кладовищі треба передбачати окремий господарський в'їзд за межами вхідної зони та додатковий прохід і проїзд на протилежному боці від центрального.

4.2.14 Для безперешкодного проїзду траурних процесій ширина воріт на центральному проїзді кладовища повинна бути не меншою ніж 6,0 м. Ширина додаткового та господарського проїздів повинна бути від 3 м до 5 м. Ширина хвіртки у світлі повинна бути не меншою ніж 1,2 м.

4.2.15 Центральна дорога призначена для транспортного обслуговування господарської зони, зони поховань, а також для під'їзду пожежних автомобілів чи техніки та має найбільше навантаження й інтенсивність руху. Місця для роз'їзду автотранспорту повинні мати радіус повороту, їх треба розташовувати на перехресті доріг. Для міських поселень проїзна частина центральної дороги (алеї) повинна бути завширшки 6,5 м, а на кладовищах великих міст – до 9 м. Для сільських поселень розмір проїзної частини визначають згідно з ДБН Б.2.4-1.

4.2.16 Дороги між секторами повинні мати ширину не більше ніж 3,5 м (з розрахунку одностороннього руху). Місця для роз'їзду автотранспорту повинні бути розташовані на перехресті доріг і мати радіус повороту. Тротуари повинні мати ширину не меншу ніж 0,75 м.

4.2.17 На ділянках доріг, призначених для руху осіб з обмеженою здатністю до пересування, ухили, горизонтальні ділянки, розмітку, рельєфні елементи треба приймати згідно з ДБН В.2.2-17.

Пішохідні доріжки, тротуари і пандуси, якими користуються інваліди на кріслах-колясках, повинні мати тверде шорстке покриття, яке в разі намокання не стає слизьким. Ширину пішохідних доріжок треба приймати не меншою ніж 1,8 м. Поздовжній їх уклон не повинен перевищувати 5 %, а поперечний – 1 %. У місцях перепаду рівнів між горизонтальними ділянками пішохідних шляхів треба передбачати влаштування пандусів і сходів. Ухил кожного маршру пандуса не повинен перевищувати 3 %, а його довжина повинна бути не більшою ніж 10 м. Ширина пандуса повинна бути: для одностороннього руху – не меншою ніж 1,0 м; для двостороннього руху – не меншою ніж 1,8 м. Якщо поздовжній уклон перевищує зазначені межі для осіб з обмеженою здатністю до пересування, які користуються кріслами-колясками, треба передбачати спеціальні доріжки або пандуси.

4.2.18 В адміністративній зоні розміщують:

– будівлі, призначені для проведення громадянських панахид (Будинки трауру, ритуальні майданчики тощо);

– адміністративно-побутовий будинок.

4.2.19 У господарській зоні в залежності від площі кладовища дозволено розміщувати:

– на кладовищах площею до 15 га: укриття для палива і матеріалів, опалювані приміщення майстерень і гаражів;

– на кладовищах площею понад 15 га: неопалювані складські приміщення для похоронних приладів, предметів ритуальної належності та матеріально-технічних засобів, а також опалювані приміщення майстерень і гаражів, трансформаторну підстанцію, котельню (у разі значного віддалення від джерела теплопостачання).

4.2.20 Складські приміщення, майстерні та гаражі проектують згідно з ДБН В.2.5-15, ДБН 360, СНиП 2.09.02, СНиП 2.11.01.

4.2.21 Територія адміністративної та господарської зон повинна мати тверде покриття.

4.2.22 В адміністративній та господарській зонах, а також в усіх секторах у зонах поховань треба передбачати майданчики для контейнерів для збирання твердих побутових відходів з підходами та під'їздами до них завдовжки не менше ніж 4,5 м. Майданчики повинні бути обгороджені й мати тверде покриття (асфальт, бетон). Розмір майданчиків повинен бути не більшим ніж 6 м².

4.2.23 Зону поховань треба поділяти на сектори розміром від 40 м до 60 м.

4.2.24 Сектори військових поховань на кладовищі треба проектувати згідно із Законом України "Про статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України".

4.2.25 Сектори кладовищ за релігійною ознакою треба проектувати з урахуванням вимог і традицій релігійних організацій і конфесій.

4.2.26 Благоустрій та озеленення територій об'єктів похоронного обслуговування треба проектувати згідно із СНиП III-10 та [2].

4.2.27 У складі проекту озеленення треба передбачати створення захисних посадок по периметру кладовища та між зонами і декоративних насаджень на основних алеях і місцях поховання з урахуванням забезпечення достатнього провітрювання й інсоляції. Види насаджень, їх розміщення вибирають з урахуванням існуючої рослинності і ґрунтово-кліматичних умов за дотримання садово-паркових вимог.

4.2.28 У разі виділення під кладовища територій, зайнятих лісом, треба планувати вибіркові вирубки дерев для того, щоб використовувати природні лісові угіддя як санітарно-захисну зону, зону зелених насаджень й озеленення території кладовищ.

4.2.29 Озеленення нових кладовищ треба включати в загальний комплекс будівельних робіт та закінчувати до часу введення об'єкта в експлуатацію або після закінчення певного етапу будівництва.

4.2.30 Захисну зону зелених насаджень треба передбачати:

- навколо кладовища, крематорію – завширшки не менше ніж 20 м;
- навколо колумбарію та по периметру секторів кладовищ за релігійною ознакою – завширшки 10 м;
- у разі збереження та реконструкції закритих кладовищ та кладовищ з похованням після кремації в сельбищній зоні – завширшки від 10 м до 20 м.

4.2.31 Для огороження територій кладовищ і колумбаріїв, розташованих в існуючих, досить щільних насадженнях, дозволено використовувати огорожу з чагарників

4.2.32 У захисних зонах зелених насаджень дозволено влаштовувати місця відпочинку, малі архітектурні форми благоустрою, а також меморіальні споруди, що не мають у своєму складі поховань

4.3 Адміністративно-побутовий будинок

4.3.1 Адміністративно-побутовий будинок треба проектувати згідно з ДБН В.2.2-9 (для кладовищ, де відсутні крематорії) та СНиП 2.09.04 (для крематоріїв, що будуються на території кладовища або окремо).

4.3.2 До складу адміністративно-побутового будинку входять групи приміщень:

- вестибюль з гардеробом, санітарний вузол (туалет);
- службові кімнати для адміністрації та обслуговуючого персоналу;
- побутове приміщення (кімната для сушіння одягу і зберігання інвентарю, гардеробні прибиральників території, підсобні приміщення, душові, туалети).

4.3.3 Рекомендована площа приміщень адміністративно-побутового будинку складає:

- вхідна група приміщень – від 24 м² до 30 м²;
- кабінет завідуючого кладовищем – від 12 м² до 14 м²;
- кабінет секретаря, бухгалтера – 8 м²;
- кімната доглядача кладовища та архів – від 14 м² до 16 м²;
- кімната реєстратора та комірника – від 10 м² до 12 м²;
- кімната землекопів – згідно зі СНиП 2.09.04;
- приміщення для сушіння одягу і зберігання інвентарю – згідно зі СНиП 2.09.04;
- гардеробні прибиральників території – з розрахунку від 6 м² до 8 м² на чотирьох прибиральників;
- підсобні приміщення – від 8 м² до 10 м²;
- душові, туалети – від 4 м² до 6 м².

4.4 Будинок трауру

4.4.1 Будинок трауру треба проектувати згідно з вимогами ДБН В.2.2-9.

4.4.2 До складу Будинку трауру входять такі групи приміщень:

- вхідна (вестибюль, кімната очікування для родичів померлого, туалети);
- ритуальна (ритуальний зал, кімната надання медичної допомоги, кімната відпочинку ведучого ритуал, приміщення для підготовки померлих до ритуального обряду, радіовузол).

Будинки трауру дозволено проектувати з одним чи декількома ритуальними залами.

4.4.3 Рекомендована площа приміщень Будинку трауру складає:

- вестибюль з туалетами – від 24 м² до 30 м²;
- кімната очікування для родичів померлого – від 10 м² до 12 м²;
- кімната надання медичної допомоги – від 10 м² до 12 м²;
- кімната відпочинку ведучого ритуал – від 10 м² до 12 м²;
- зал вручення урн – від 18 м² до 22 м²;
- кімната зберігання урн (урносковище) – від 14 м² до 16 м²;
- шлюз (передаточна камера між траурним залом та транспортною групою приміщень) – від 8 м² до 10 м².

4.4.4 Пропускна здатність ритуального залу Будинку трауру визначають із розрахунку від 15 хв до 30 хв на проведення одного ритуалу у разі щоденної однозмінної роботи, крім святкових і санітарних днів з перервою між ритуалами від 10 хв до 15 хв. Для забезпечення одночасного перебування двох та більше процесій за умов їх повної візуальної ізоляції та унеможливлення перетинань будинки трауру дозволено проектувати з декількома ритуальними залами, що мають окремі входи – вестибюлі та виходи.

4.4.5 Над кожним входом і виходом із Будинку трауру проектується укриття від непогоди. У разі влаштування портика з колонами відстань від колон до входу чи виходу має бути такою, щоб забезпечувати вільне відчинення дверей автотранспорту і будинку.

4.4.6 Для віддавання військових почесей під час поховання померлих (загиблих) військовослужбовців поруч із входом треба передбачати майданчик з твердим покриттям для шикування військового підрозділу – почесного ескорту.

4.4.7 Архітектурно-планувальні рішення Будинку трауру треба приймати з дотриманням основних вимог:

– ритуальні зали повинні бути ізольовані від інших приміщень і забезпечувати звукоізоляцію від туалетів і вентиляційного устаткування;

– усі приміщення для супроводжуючих похоронну процесію рекомендовано розташовувати на одному рівні з підлогою;

– технічні приміщення дозволено розташовувати в цокольному поверсі.

4.4.8 Висоту ритуальних залів рекомендовано приймати не меншою ніж 4,2 м.

4.4.9 Ширина дверних прорізів повинна бути не меншою ніж 2,4 м. Заборонено влаштовувати пороги у дверних прорізах на шляху переміщення візків із трунами.

4.4.10 Ширина приміщень і коридорів на шляху пересування людей із труною повинна бути не меншою ніж 2,4 м.

4.4.11 На вході у Будинок трауру та у ритуальних залах заборонено влаштовувати сходи на шляхах руху процесій із труною. За відсутності пандусів рівень підлоги на входах і виходах з будинку не повинен перевищувати рівня дороги більше ніж на висоту однієї сходинки.

4.4.12 Об'ємно-планувальне й архітектурне рішення ритуальних залів за своїми акустичними властивостями повинне забезпечувати оптимальні умови сприйняття мови та музики.

4.4.13 У приміщеннях Будинку трауру треба передбачати звукоізоляцію згідно з вимогами СНиП II-12.

4.4.14 Підлоги у Будинку трауру треба виконувати з матеріалів згідно з вимогами СНиП 2.03.13.

4.5 Крематорій

4.5.1 На кладовищах із крематоріями треба передбачати склади під покрівлею для зберігання великогабаритних запчастин, вогнетривів, глини, піску, цементу, а також спеціальних місткостей та інвентарю для приготування розчинів.

4.5.2 Будинок крематорію треба проектувати згідно з ДБН В.2.2-9 і СНиП 2.09.02.

4.5.3 До складу крематорію (або кремаційної частини комплексу) входять приміщення:

– приймання померлих (тамбур-вестибюль, приміщення для зберігання померлих до кремації – холодильна камера, приміщення для реєстрації надходження померлих та відправлення урн);

– кремації, обробки та зберігання праху (кремаційний зал з передпічною зоною, приміщення для газоочисного обладнання, кімната відпочинку та психологічного розвантаження операторів кремаційних печей з душем та санвузлами, приміщення для оброблення останків після кремації, що включають у себе приміщення для охолодження праху та кремуляторну, сховище для урн із прахом, ремонтна майстерня); за потреби кремаційний зал дозволено поєднувати з приміщенням для обробки останків після кремації;

– інженерно-технічне (приміщення інженерних служб, приміщення для зберігання та миття катафалків-візків, кімната прибиральників, комора для інвентарю).

4.5.4 Рекомендована площа приміщень кремаційної частини комплексу складає:

- тамбур-вестибюль – від 50 м² до 60 м²;
- холодильна камера – з розрахунку шість місць на кожну кремаційну піч;
- реєстрації надходження померлих та відправлення урн – від 14 м² до 16 м²;
- кремаційний зал із передпічною зоною – за типом та кількістю кремаційних печей, але не меншою ніж 40 м² на кожну піч;
- приміщення для газоочисного обладнання – за типом та кількістю кремаційних печей, але не менше ніж 40 м² на кожну піч;
- кімната відпочинку та психологічного розвантаження операторів кремаційних печей з душем та санвузлами – від 18 м² до 20 м²;
- приміщення для обробки останків після кремації (кремуляторна):
- приміщення для охолодження праху – від 16 м² до 18 м²;
- кремуляторна – 15 м² на один кремулятор;
- сховище для урн з прахом – від 18 м² до 20 м²;
- ремонтна майстерня – від 24 м² до 30 м²;
- приміщення інженерних служб – згідно зі СНиП 2.09.02;
- приміщення зберігання та миття візків – 10 м² на кожну кремаційну піч;
- кімната прибиральників із коморою для сховища інвентарю – від 6 м² до 8 м².

4.5.5 Під час розрахунку пропускної здатності крематорію треба враховувати:

- коефіцієнт смертності (відношення числа померлих за рік до середньої чисельності населення, що обслуговується, приведене до тисячі жителів; визначається за даними статистичних органів);
- відсоток кремацій загальної кількості померлих, що передбачено у технічному завданні на проектування;
- коефіцієнт нерівномірності смертності (з умов пори року).

Пропускна здатність кремаційної печі треба визначати за технічними характеристиками заводу-виробника (у середньому з розрахунку однієї години на одну кремацію). Під час визначення кількості кремаційних печей потрібно передбачати резервні печі (не менше однієї).

4.5.6 Кремаційний зал треба розміщувати на одному рівні з ритуальним залом або на рівень нижче.

4.5.7 У разі розміщення ритуальних і кремаційних залів на одному рівні необхідно передбачати влаштування горизонтального транспорту (катафалк-візок) для переміщення труни з ритуального залу в передпічний простір через шлюз завдовжки не менше 2,5 м. Межа вогнестійкості шахти шлюзу повинна бути не меншою ніж REI 45, а двері – EI 30 згідно з ДБН В.1.1.7.

4.5.8 У разі розміщення кремаційних залів та технологічно зв'язаних з ним приміщень на рівень нижче ритуального залу переміщення труни з тілом до кремаційного залу може бути передбачено за двома варіантами:

– труна з тілом померлого через шлюзову камеру завширшки не менше ніж 2,4 м і завглибшки не менше ніж 4 м з витяжною вентиляцією горизонтальним транспортом надходить у ліфт, встановлений у суміжному приміщенні. Стіни, стеля і проріз шлюзу можуть бути декоровані світлопоглинаючим матеріалом. Розмір прорізу шлюзу в світлі не повинен бути меншим ніж 0,8 м \times 0,8 м;

– шахту ліфта розміщують безпосередньо у ритуальному залі та оформлюють як постамент для труни.

Вантажопідйомність ліфта – не менше ніж 250 кг, розмір платформи підйомника – 2,0 м \times 0,8 м, прорізу шахти – 2,10 м \times 0,9 м. З метою безпеки треба передбачати автоматичне закриття прорізу шахти ліфта після опускання платформи підйомника. Межа вогнестійкості шахти підйомника повинна бути не меншою ніж REI 45, а двері – EI 30 згідно з ДБН В.1.1.7.

4.5.9 Передпічну зону кремаційного залу треба обладнати спеціальними завантажувальними механізмами вантажопідйомністю не меншою ніж 250 кг для переміщення труни до завантажувальних прорізів кремаційних печей.

Ширину передпічної зони треба приймати не меншою ніж 5 м.

4.5.10 У кремаційному залі та в приміщенні для оброблення останків після кремації треба передбачати витяжні шафи для охолодження праху.

4.5.11 Місткість холодильних камер треба визначати з урахуванням середнього терміну зберігання померлих від двох діб до трьох діб та відповідно до пропускної здатності ритуальних залів і кремаційних печей. Десять відсотків від місткості треба передбачити для зберігання померлих протягом 7-14 днів.

4.5.12 Холодильні камери та технічні приміщення дозволено розміщувати в цокольному поверсі.

4.5.13 Холодильні камери треба розміщувати за можливості одним блоком, улаштовуючи входи в них через теплові шлюзи.

4.5.14 Висота камер від підлоги до низу виступних конструкцій повинна бути від 2,4 м до 3,5 м. Якщо висота поверху, де розміщують холодильні камери, більша ніж 3,5 м, камери треба перекривати самостійними перекриттями згідно зі СНиП 2.09.02, СНиП 2.04.14.

4.5.15 Холодильні агрегати треба розташовувати в окремих приміщеннях, суміжних з холодильними камерами; агрегати повинні мати металеву огорожу з дверцятами заввишки не менше ніж 1,5 м.

4.5.16 Площу приміщень для агрегатів треба розраховувати відповідно до таблиці 1.

Таблиця 1

Площа холодильних камер, м ²	До 10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80
Площа приміщення для агрегату, м ²	2	3-4	5-6	7-8	9-10	11-12	13-14	15-16

4.5.17 Заборонено розміщувати холодильні агрегати в тамбурах холодильних камер.

4.5.18 Холодильну камеру треба обладнати холодильним устаткуванням, яке підтримує температуру всередині камери від 0°C до мінус 5°C. Треба проводити дезінфекцію холодильного устаткування і приміщення холодильної камери.

4.5.19 Транзитний пропуск через холодильні камери труб опалення, водопроводу, каналізації, газу, а також повітроводів загальної вентиляції будинку заборонено.

4.5.20 Висоту кремаційного залу дозволено приймати в залежності від габаритів обладнання й умов його експлуатації, але не меншою ніж 3,6 м.

4.5.21 Cremaційні зали треба обладнувати однокамерними чи двокамерними печами.

4.5.22 Для роботи кремаційних печей дозволено застосовувати як паливо природний газ, дизельне паливо, електроенергію тощо відповідно до технічних характеристик печей. Печі повинні бути обладнані ефективними системами димовсмоктування і очищення газів. Ступінь очищення треба визначати в кожному конкретному випадку за узгодженням з органами державного санітарного нагляду.

4.5.23 Треба застосовувати печі тільки серійного виробництва (вітчизняного та (або) закордонного), такі, що пройшли екологічну експертизу відповідно до чинного законодавства з охорони навколишнього природного середовища. Витрати палива на проведення кремації треба встановлювати згідно з паспортними даними на кремаційні печі серійного виробництва.

4.5.24 Для монтажних і ремонтних робіт приміщення кремаційного залу, димовсмоктувальної і очищення газів треба обладнати вантажопідйомними механізмами (монорейки, талі тощо), а також монтажними прорізами.

4.5.25 Відстань від панелі керування і розвантаження кремаційної печі до протилежної стіни треба приймати не меншу ніж 4 м.

4.5.26 Приміщення для оброблення праху треба обладнати стелажми для зберігання урн, кремулятором, електромагнітом для видалення металу з праху, спеціальними місткостями для праху, засобами виявлення і зберігання дорогоцінних металів, а також службовим телебаченням (у разі об'єднання приміщення із залом печей).

4.5.27 За потреби дозволено здійснювати реконструкцію існуючих будівель: якщо на кладовищі вже існують будинки трауру, до них можна прибудовувати приміщення для тимчасового зберігання трун, які потім централізовано надходять на кремацію, або повністю кремаційне відділення.

4.5.28 У кремаційному залі треба передбачати систему димовідведення згідно зі СНиП 2.04.05.

4.6 Колумбарій

4.6.1 Місткість колумбарію треба визначати за завданням на проектування.

4.6.2 Конструкція колумбарію має забезпечувати вільний доступ до ніш з прахом.

4.6.3 По вертикалі колумбарну стіну треба поділити на ряди, а кожен ряд – на ніші. Кількість рядів ніш для установлення похоронних урн по вертикалі повинна бути не більше трьох. Кількість ніш у кожному ряді залежить від загальної довжини споруди.

4.6.4 Розміри ніш мають відповідати габаритам урн згідно з відповідним нормативним документом, розробленим спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері житлово-комунальної політики України.

4.6.5 Над нішами колумбарної стіни проектують укриття від негоди.

5 ІНЖЕНЕРНЕ ОБЛАДНАННЯ

5.1 Водопостачання і водовідведення

5.1.1 Системи господарсько-питного і протипожежного водопроводу, внутрішню систему каналізації, водостоки і водовідведення з території кладовищ та колумбаріїв треба проектувати згідно з вимогами СНиП 2.04.01, СНиП 2.04.02, СНиП 2.04.03. Якість води повинна відповідати вимогам ДСанПіН № 383.

5.1.2 Заборонено проектувати прокладання транзитних водогонів через територію кладовища.

5.1.3 Водозабезпечення будівель, розташованих на території кладовищ, треба здійснювати шляхом приєднання їх до мережі міського водопроводу або свердловин, улаштування резервуарів, наповнюваних привізною водою. Допустиму відстань між свердловинами і місцями поховання треба встановлювати в кожному конкретному випадку з урахуванням геологічної та гідрологічної характеристики місцевості згідно з ДСанПіН 2.2.2.028.

5.1.4 Для поливання прилеглої території треба передбачати влаштування поливальних кранів з під'єднанням до мережі виробничого чи господарсько-питного водопроводу. Водорозбірні колонки чи крани треба встановлювати у кожному секторі кладовища. У сільських населених пунктах з цією метою треба використовувати воду шахтних колодязів або поверхневих водоймищ. Колодязі треба розміщувати на відстані не ближче ніж 20 м від місця поховання з урахуванням напрямку руху ґрунтових вод від колодязя та передбачати заходи щодо унеможливлення забруднення води продуктами розкладу трупів.

5.1.5 Мережу виробничого водопроводу треба прокладати вздовж магістральних проїздів з ухилом у бік колодязя для спорожнювання мережі на зиму.

5.1.6 Для уникнення загрози забруднення води в мережах підземне прокладання водопровідних мереж на території кладовища заборонено.

5.1.7 Витрати води на поливання треба приймати згідно з відповідними нормами і нормативами.

5.1.8 Треба передбачати підведення гарячої води до умивальників, раковин, душових сіток.

5.1.9 Водорозбірні крани і трапи треба передбачати в таких приміщеннях:

- холодильних камер;
- кремаційному залі;
- передпічному просторі.

5.1.10 На території кладовища проектується розміщення громадських туалетів. Відстань між громадськими туалетами та іншими об'єктами кладовища приймають згідно з ДСанПіН 2.2.2.028. У разі відсутності каналізаційних мереж на території кладовища для відвідувачів передбачають туалети з водонепроникним вигребом, до якого забезпечено вільний під'їзд асепізаційного транспорту, або біотуалети з радіусом обслуговування відповідно до їх технічних характеристик.

5.1.11 Відведення побутових стічних вод від споруд і громадських туалетів треба здійснювати в міську чи селищну мережу каналізації.

5.1.12 Відведення стічних вод від приміщень холодильних камер, кремаційного залу, миття візків треба здійснювати у відстійник, де відбувається їх знезараження. Скид знезаражених стічних вод у міську водовідвідну мережу дозволено у тому випадку, коли їх об'єм і склад відповідають вимогам [3] за погодженням з органами санітарно-епідеміологічного нагляду на місцях.

5.1.13 Розрахункову витрату води на зовнішнє та внутрішнє гасіння пожежі, а також кількість струменів для внутрішнього гасіння пожежі приймають згідно зі СНиП 2.04.01 та СНиП 2.04.02.

5.1.14 Водовідведення атмосферних і талих вод з території кладовищ та колумбаріїв треба передбачати поверхневим – лотками уздовж проїзної частини дорожньої мережі.

5.1.15 Водовідведення з ділянок кладовищ із традиційним способом поховання в знижені місця прилеглих територій передбачають тільки за узгодженням з органами санітарно-епідеміологічного нагляду на місцях. У разі розміщення кладовищ на схилах треба влаштовувати нагріні канали з метою захисту території від підтоплення водами з верхньої сторони. Дозволено терасування схилів.

5.2 Опалювання та вентилявання

5.2.1 Опалювання та вентилявання будинків похоронного призначення треба проектувати згідно з вимогами СНиП 2.04.05, СНиП 2.04.07, СНиП II-35.

5.2.2 Теплопостачання будинків треба здійснювати від теплових мереж, а за їх відсутності – від окремо розташованої чи вбудованої котельні. Дозволено передбачати пічне опалювання.

5.2.3 Розрахункові температури повітря в холодний період року і норми повітрообміну в приміщеннях треба приймати відповідно до додатка А.

5.2.4 У приміщеннях, пов'язаних із перебуванням людей, за винятком санітарних вузлів, машинних відділень і технічних служб, треба передбачати приховане прокладання трубопроводів.

5.2.5 Нагрівальні прилади опалювання в ритуальних залах, вестибюлях треба встановлювати в нішах, у каналах, які розташовані під підлогою, і закривати декоративними ґратами.

5.2.6 Припливною системою вентилявання треба обладнати приміщення ритуальних залів і вестибюлів, кремаційного залу з системою димовсмоктування, душових і санвузлів, холодильних камер.

5.2.7 Рециркуляція повітря в ритуальних залах не допускається.

5.2.8 Приміщення вентиляційних камер, компресорних, машинних відділень, холодильних камер заборонено розміщувати суміжно з ритуальними залами.

5.2.9 Транзитне прокладання повітроводів через приміщення ритуальних залів у інші приміщення заборонено .

5.2.10 Над приміщеннями вентиляційних камер заборонено розміщувати санітарні вузли і душові.

5.2.11 У разі влаштування шлюзової камери між ритуальним і кремаційним залами у випадку розміщення їх в одному рівні до неї необхідно забезпечити подавання припливного повітря, щоб унеможливити проникання запахів із кремаційного залу.

5.2.12 У системах вентилявання дозволено застосовувати трубчасті, пластинчасті і камерні глушники зі звукопоглинаючими матеріалами. Трубчасті глушники треба застосовувати при діаметрах повітроводів до 500 мм. У разі великих розмірів повітроводів треба застосовувати пластинчасті чи камерні глушники.

5.2.13 У разі встановлення димовсмоктувачів вентиляційних і холодильних агрегатів на перекриттях треба передбачити захист конструкцій будинку від ударного шуму і вібрацій. Рівні допустимого звукового тиску треба приймати згідно зі СНиП II-12.

5.3 Електротехнічні пристрої

5.3.1 Електротехнічні пристрої кладовищ та колумбаріїв повинні відповідати вимогам [4], СНиП 3.05.06, НПАОП 40.1-1-32.

5.3.2 За ступенем забезпечення надійності електричні приймачі крематоріїв, колумбаріїв і будинків трауру треба відносити до II категорії згідно з [4]. Інші будинки та споруди, а також зовнішнє освітлення за ступенем забезпечення надійності треба відносити до III категорії згідно з [4]. Забезпечення електропостачання устаткування пожежної автоматики – за I категорією надійності згідно з [4].

5.3.3 У будинках кладовищ та колумбаріях увідно-розподільне устаткування треба розташовувати у приміщеннях, що запираються, або в місцях, зручних для обслуговування та недоступних для відвідувачів.

5.3.4 У ритуальних залах, вестибюлях, службових приміщеннях треба передбачати приховану електропроводку з ізоляцією згідно з ДСТУ 4499-1 або ДСТУ 4549-1. У технічних приміщеннях дозволено використовувати відкриту електропроводку.

5.3.5 Вся територія кладовища має бути освітленою.

5.3.6 Освітленість повинна бути не меншою ніж 0,5 лк/м².

5.3.7 Освітлення приміщень будинків і споруд кладовищ, крематоріїв і колумбаріїв повинно відповідати вимогам ДБН В.2.5-28.

5.3.8 Керування мережами зовнішнього освітлення треба здійснювати централізовано.

5.3.9 Прокладання кабелів через територію секторів не допускається.

5.4 Зв'язок і сигналізація

5.4.1 Усі будинки кладовищ треба обладнувати радіотрансляцією, сигналізацією (охоронною і пожежною), внутрішнім селекторним зв'язком, за необхідності – системою службового телебачення та додатковими лініями для формування комп'ютерних мереж та телефонізувати.

5.4.2 З метою контролювання за порядком кремації треба забезпечити встановлення відеокамери у кремаційному залі, об'єктів якої спрямований на кремаційну піч з передаванням відеосигналу для запису та зберігання на сервері органів місцевого самоврядування.

5.4.3 У ритуальних залах треба передбачати систему звукофікації, що забезпечує відтворення звукозапису.

5.4.4 Охоронну сигналізацію в будинках треба передбачати у відповідності з завданням на проектування.

5.4.5 Для зв'язку з працівниками на ділянках кладовища, диспетчерської, зв'язку з ведучими ритуалу і водіями за потреби дозволено застосовувати радіотелефонний місцевий зв'язок.

5.5 Газопостачання

5.4.1 Газопостачання будинків кладовищ та колумбаріїв треба проектувати згідно з ДБН В.2.5-20.

5.4.2 Газопостачання крематоріїв треба здійснювати від розподільних газопроводів високого чи середнього тиску.

6 ПРОТИПОЖЕЖНІ ВИМОГИ

6.1 У проектах будинків і споруд кладовищ і колумбаріїв треба передбачати заходи з пожежної безпеки згідно з ДБН В.1.1-7, ДБН В.2.2-9 та іншими нормативними документами.

6.2 Заборонено споруджувати будинки кладовищ та колумбаріїв нижче I ступеня довговічності і II ступеня вогнестійкості. Приміщення оснащуються первинними засобами пожежогасіння відповідно до вимог НАПБ А.01.001.

6.3 Протипожежні розриви між будинками і спорудами кладовищ встановлюють залежно від призначення, категорії за вибухопожежною і пожежною небезпекою, ступеня вогнестійкості будинків відповідно до вимог ДБН 360, СНиП II-89, ДБН Б.2.4-1.

6.4 У разі розміщення на ділянках кладовищ газорозподільних пунктів чи місткостей для зберігання зрідженого газу треба передбачати протипожежні розриви й інженерні засоби попередження поширення полум'я, як для газосховищ, згідно з вимогами протипожежних норм.

6.5 Поверхня стін і стель ритуальних залів та крематорію повинна бути виконана з негорючих матеріалів.

6.6 Під час проектування будинків та споруд кладовищ визначають їх частини, які мають бути протипожежними відсіками та відокремлюють їх протипожежними перешкодами відповідно до ДБН В.1.1-7.

6.7 Усі приміщення, крім холодильних камер, санітарних вузлів, душових треба обладнувати автоматичною пожежною сигналізацією відповідно до вимог ДБН В.2.5-13. В приміщенні з постійним перебуванням людей треба передбачати розташування апаратури приймальних станцій автоматичної пожежної сигналізації.

6.8 Під час блокування ритуальних і кремаційних приміщень треба обов'язково передбачити їх поділ протипожежною стіною I типу; за наявності у крематорії приміщення (кімнати) для спостереження за завантаженням для близьких родичів зал завантаження повинен бути відокремлений від залу печей протипожежною стіною I типу, а приміщення для спостереження від залу завантаження – заскленою перегородкою.

6.9 Усі будинки треба обладнати аварійним освітленням для забезпечення евакуювання людей під час пожежі згідно з ДБН В.2.5-28.

6.10 Повітроводи і стінки шумоглушників треба виконувати з негорючих матеріалів.

ДОДАТОК А
(довідковий)

РОЗРАХУНКОВІ ТЕМПЕРАТУРИ ПОВІТРЯ І НОРМИ ПОВІТРООБМІНУ

Таблиця А.1

Приміщення	Темпера- тура в приміщен- нях, С°	Кратність повітрообміну на 1 год		Примітка
		приплив	витяжка	
Вестибюль	12	2	—	
Ритуальні зали	16	20 м³ на одну людину		У теплий період не вище 25°С
Приміщення очікування для родичів померлого	16	3	3	
Кімната для відпочинку ведучого ритуалу	16	2	1,5	
Радіовузол	16	—	1	
Кімнати медичної допомоги	20	2	1,5	
Кабінети адміністрації	18	1,5	1,5	
Комори	12	—	0,5	
Приймальне приміщення	15	2	2	
Кімната реєстратора	18	1,5	1,5	
Холодильна камера	4	10 (доба)	10 (доба)	
Машинне відділення	15	3	3	
Передпічний простір	15	3	3	
Кремаційний зал	15	3 розрахунку, але не менше 5		
Димовсмоктувальна	5	3	3	Тв = 30°С, але не вище 40°С; Тв = плюс 5°С за рахунок тепловиділення Кратність повітрообміну без урахування роботи димовсмоктувача
Кімната відпочинку і психологічного розвантаження для машиністів ритуального обладнання	18	—	—	
Приміщення для оброблення праху	15	—	1	Місцевий відсмоктувач від млина
Приміщення для зберігання праху	15	—	1	—
Приміщення для вручення праху родичам померлого	15	3	3	—
Майстерні	18	—	2	—
Гардеробні з душовими	18	3 розрахунку компенсації витяжки з душових, але не менше одноразового повітрооб- міну на годину		
Гардеробні без душових	18	—	1	—

Душові	25	75 м³/год на один душ, сітку		
Туалети	16	50 м³/год на один унітаз і 25 м³/год на один пісуар		
Туалети загального користування		100 м³/год на один унітаз і 2 м³/год на один пісуар		
Кімната для приймання їжі	16	3	3	–
Підсобні і складські приміщення, технічні служби	12	–	0,5	–

ДОДАТОК Б
(довідковий)

БІБЛІОГРАФІЯ

- 1 "Порядок утримання кладовищ та інших місць поховань". Наказ Держжитлокомунгоспу України від 19.11.2003 №193, зареєстрований у Мін'юсті 6.09.2004 № 1113/9712
- 2 "Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України". Наказ Держжитлокомунгоспу України від 10.04.2006 № 105, зареєстрований у Мін'юсті 27.07.2006 № 880/12754.
- 3 "Правила приймання стічних вод підприємств у комунальні та відомчі системи каналізації населених пунктів України". Наказ Держбуду України від 19.02.2002 № 37, зареєстрований в Мін'юсті 26.04.2002 № 403/6691
- 4 ПУЭ "Правила устройства электроустановок" (ПУЭ "Правила улаштування електроустановок")
- 5 Тавровский А.Л., Лимонад М.Ю., Беньямовский Д.К. Здания и сооружения траурной гражданской обрядности. – М.: Стройиздат, 1994. – 164 с.

УКНД 03.080.30

Ключові слова: кладовище, колумбарій, крематорій, поховання, проектування, урна з прахом.

* * * * *

Відповідальний за випуск – В.М.Чеснок

Редактор – А.О.Луковська

Комп'ютерна верстка – В.Б.Чукашкіна

Формат 60x84¹/₈. Папір офсетний. Гарнітура "Svoboda Cyrilic".

Друк офсетний.

Державне підприємство "Укрархбудінформ".

вул. М. Кривоноса, 2А, корп. 3, м. Київ-37, 030377, Україна.

Тел. 249-36-62

Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців
ДК № 690 від 27.11.2001 р.